

**АКЦИСКИ ПЛАН ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И БОРБА ПРОТИВ НАСИЛСТВОТО
ВРЗ ЖЕНИТЕ И ДОМАШНОТО НАСИЛСТВО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

2018-2023

Август 2018

Содржина

- Листа на кратенки
- Вовед 5-7
- Преглед на состојбата со насилство врз жените во Република Македонија 7-9
- Процес на подготовка на акцискиот план 9-10
- Преглед на обврските што Република Македонија треба да ги спроведе по влегувањето во сила на Конвенцијата 10-16
- Акциски план за имплементација на Конвенцијата 16-69

- АНЕКС 1 – Членови од Конвенцијата и нивната усогласеност со активностите во Акцискиот план

Листа на кратенки

ААВМУ	Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги
АВРМ	Агенција за вработување на Република Македонија
АСЈО	Академија за судии и јавни обвинители
БПП	бесплатна правна помош
БРО	Биро за развој на образованието
ГО	Граѓански организации
ЕЛС	Единици на локална самоуправа
ЕСЧП	Европски суд за човекови права
ЗЕЛС	Здружение на единици на локална самоуправа
ЗНМ	Здружение на новинари на Македонија
ЗСД	Завод за социјални дејности
ЗСЗД	Закон за спречување и заштита од дискриминација
ИЈЗ	Институт за јавно здравје на Република Македонија
ИСМ	Институт за судска медицина
КЕМ	Комисија за еднакви можности на жените и мажите
МВР	Министерство за внатрешни работи
МЕ	Министерство за економија
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
МВС	Министерство за локална самоуправа
МЗ	Министерство за здравство
МП	Министерство за правда
МОН	Министерство за образование и наука
МО	Меѓународни организации
МТВ	Министерство за транспорт и врски
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
МФ	Министерство за финансии
НП	Народен правобранител

ОДУ	Органи на државната управа
ОРМ	Организација на работодавачи на Македонија
РБН	Родово базирано насилство
СЕММ	Совет за етика во медиумите на Македонија
СКМ	Стопанска Комора на Македонија,
УНДП	Програма за развој на ООН
УН жени	Тело на ООН за родова еднаквост и зајакнување на жените
ФЗО	Фонд за здравствено осигорување
ЦСР	Центар за социјални работа
ЦСОО	Центаро за стручно образование и обука

- Вовед

Во последните две декади, насилството врз жената се подразбира како повреда на човековите права на жената како: правото на живот, безбедност, достоинство, физички и морален интегритет и како форма на родово-засновано насилство. Општо прифатено е дека насилството ја лишува жената од можноста да ги ужива фундаменталните човекови права и претставува сериозна пречка на еднаквоста помеѓу жената и мажот.

Насилството што е насочено кон жената поради тоа што е жена или насилството што несразмерно повеќе ја погаѓа жената се нарекува родово-базирано насилство. Родово-базираното насилство не познава национални или културни граници, тоа е проблем од меѓународни размери. Начинот на кој земјите се справуваат со овој проблем влијае на степенот на уживање на правата на жените. Република Македонија, како земја-членка на Организацијата на Обединетите нации (ООН) и Советот на Европа, има пристапено кон најзначајните меѓународни и регионални договори за заштита на човековите права. Најголем дел од овие договори се преточени во националното законодавство, а оние што сè уште не се усогласени имаат директна примена.

Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената на ООН (1979) е еден од најзначајните документи што заговара постигнување на фактичка еднаквост помеѓу жените и мажите, што е основа за елиминирање на родово-базираното насилство. Комитетот за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената во 1989 година по првпат го адресираше насилството врз жените со усвојувањето на Општата препорака бр. 12. Неколку години подоцна, во 1992 година, Комитетот ја усвои Општата препорака бр. 19, што на детален и сеопфатен начин дава преглед што се подразбира под родово-базирано насилство и што всушност Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминацијата предвидува како обврска за државите да обезбедат соодветна заштита на жртвите. Токму оваа препорака е катализатор за промените во законодавствата на земјите-членки, но и подигнување на стандардот за заштита на жртвите на родово-базирано насилство на меѓународно ниво во изминатите децении. Потоа, следуваа низа значајни документи што го осудуваат родово-базираното насилство и ги појаснуваат стандардите за елиминирање на ова насилство и обврските на државите што треба да ги преземе во таа насока. Посебно значајна е Декларација на Обединетите нации за елиминација за насилството врз жените (1993) како прв меѓународен инструмент што

специфично и експлицитно го адресира прашањето за насилството врз жените. Со Резолуцијата 1994/45 на Комисијата за човекови права назначен е специјален известувач за насилство врз жените на Обединетите нации. Дополнително, Пекиншката платформа за акција (1995) е универзален план за зајакнување на жените и превенција и елиминирање на насилството врз жените и заедно со многу други документи усвоени од телата на ООН, ја потенцираат потребата од елиминирање на насилството врз жените. Комитетот за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената во 2017 година усвои Општа препорака бр. 35 со која се ажурира општата препорака 19 и се даваат јасни насоки за државите кои мерки треба да ги преземат за да се справат со сите форми на родово-базираното насилство.

Сите овие документи усвоени на меѓународно ниво несомнено извршија влијание на регионалните системи за заштита на човековите права. Европскиот суд за човекови права донесе одлуки што имаат сериозно влијание за воспоставување на судска практика во случаи на насилство врз жените и се придружен елемент во утврдувањето на меѓународното право. Во одлуката Опуз против Турција од 2009 година, ЕСЧП утврди дека „семејното насилство е дискриминација врз жената... а континуираното семејно насилство за кое жртвата не добива заштита од државата претставува повреда на забраната за тортура нехумано и деградирачко постапување и казнување“. Советот на Европа има преземено серија иницијативи за промоција и заштита на жените од насилство, меѓу кои и Препораката Rec (2002)¹ на Комитетот на министри на земјите-членки за заштита на жените од насилство.

Парламентарното Собрание на Советот на Европа ја демонстрираше својата силна политичка волја за елиминирање на сите форми на насилство врз жените преку резолуции и препораки со кои повика на усвојување на правно обврзувачки стандард за превенција, заштита и гонење на најсериозните и најраспространетите форми на родово-базирано насилство. Конечно, на седми април 2011 година Комитетот на министри при Советот на Европа ја усвои Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените, вклучувајќи го и домашното насилство (во понатамошниот текст: Конвенцијата), а за време на состанокот на министрите во Истанбул на 11 мај 2011 година беше отворена за потпис. По ратификацијата од страна на десет земји, во април 2014 година Конвенцијата влезе во сила на први август 2014 година. Република Македонија беше меѓу првите земји што ја потпишаа Конвенцијата, додека во декември 2017 година Собранието на Република Македонија го усвои Законот за ратификација на Конвенцијата за

¹ Committee of Ministers, Recommendation Rec (2002)5 on the Protection of women against violence (30 April 2002).

спречување и борба против насилството врз жените, вклучувајќи го и домашното насилство. Инструментот за ратификација беше предаден на 23 март 2018 година, а Конвенцијата влезе во сила на први јули 2018 година.

Поради ова, Министерството за труд и социјална политика пристапи кон подготовка на овој Национален акциски план за спроведување на Конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство преку кој ќе може да се следи динамиката на усогласување на националното законодавство со одредбите на Конвенцијата, но и исполнување на преостанатите обврски во насока на превенција на родово-базираното насилство и обезбедување на брза и ефикасна заштита на жртвите и гонење и казнување на сторителите.

- Преглед на состојбата со насилство врз жените во Република Македонија

Досегашната заложба на Република Македонија беше во насока на справување со проблемот на семејното насилство. Како резултат на притисокот од здруженијата што работат на прашањата на правата на жената, но и препораките од меѓународните тела за заштита на човековите права, беше воспоставена законска рамка за заштита на жртвите на семејното насилство. Во 2004 година почна воспоставувањето на казнено-правен систем и граѓанско-правен со што се воспостави соодветна рамка за превентивно делување и целисходен третман на последиците од семејно насилство. Податоците покажуваат дека семејното насилство има изразени карактеристики на родово-базирано насилство. Според статистичките податоци, 93% од пријавените и од осудените сторители на кривични дела при вршење семејно насилство во истражуваниот период се мажи, а 82% од жртвите се жени. Во однос на одговорот на институциите на случаите на семејно насилство отсутствуют единствени практики при постапувањето со жртвите низ сите релевантни институции на целата територија на државата. Загрижува фактот што барањето институционална заштита го зголемува ризикот за нови насилства, што влијае на стапката на пријавени и процесирани случаи. Сите досегашни напори во справувањето со насилството врз жените е низ призмата на семејното насилство, па информации за опсегот на родово-базираното насилство се лимитирани.

Истражувањето на Реактор – Истражување во акција за опсегот на родово-базираното насилство врз жените и девојките на јавните места во Скопје од 2012 година дава делумни информации за формите на насилство со кои се

соочуваат жените и девојките, но и за ниската јавна свест и разбирање на прашањето за родово-базирано насилство, што не соодветствуваат со реалниот степен на насилство што се доживува од страна на жените. Според истата студија, насилството се манифестира во форми што најчесто не се предмет на санкција со националното законодавство, а поради фреквенцијата во која се случуваат овие форми на насилство се нормализирани и многу жени го прифаќаат како неизбежен дел при користењето на јавните места.

Истражувањето за фемицидите во Македонија на Националната Мрежа против насилство врз жени и семејно насилство од 2017 констатираше дека:

“Кај повеќе од 60 проценти од анализираниите случаи на убиства на жени во Македонија кривичното дело е извршено од страна на актуелниот или поранешен брачен или вонбрачен партнер со кого живееле во заедница.

Во повеќе од 80 проценти од случаите убиството се случило во заедничкиот дом или доколку била отпочната постапка за развод, во домот на родителите на жртвата. Овој факт не носи кон заклучок дека жените во Македонија се најнебезбедни во својот дом”.

Со измените во Кривичниот законик на Република Македонија во 2004 година по првпат беше дефинирано семејното насилство, а во девет кривични дела против животот, телото и сигурноста на жртвите, предвидена е построга санкција доколку конкретното кривично дело е извршено во контекст на семејно насилство. Кривичниот законик не го препознава силувањето извршено во контекст на семејно насилство, па значаен број жртви ги остава надвор од системот на заштита од сексуалното насилство. Во практиката, најчести се случаите на телесна повреда, загрозување на сигурноста и тешка телесна повреда извршени во контекст на семејно насилство. Сексуалното насилство е едно од најсекојдневните форми на насилство во Македонија, но во исто време и едно од најмалку пријавуваните. Патријархалните норми ја табуизираат женската сексуалност и доведува до нормализирање на одредени форми на сексуално насилство со што ги обесхрабрува жртвите да го пријават сексуалното насилство.

Истовремено, со воведувањето на кривично-правната заштита на жртвите на семејно насилство се воспостави систем за граѓанско-правна заштита прво преку измените и дополнувањата на одредбите на Законот за семејство (2004), и измените и дополнувањата на Законот за социјална заштита (2004), а десет години подоцна и со усвојување на посебен Закон за спречување, превенција и заштита од семејно насилство (2014). Со овој закон се дефинира семејното

насилство, утврдени се надлежностите на институциите во системот на превенција и заштита на жртвите на семејно насилство, како и (привремените) мерките за заштита на жртвите на семејно насилство. Податоците покажуваат дека жените најчесто бараат изрекување на привремени мерки за заштита поради претрпено комбинирано физичко и психолошко насилство. Ефективната заштита на жените кои претрпеле семејно насилство е условена со начинот на спроведување на изречените привремени мерки за заштита. Недостатокот на податоци за степенот и начинот на извршување на мерките ја наметнува потребата од воспоставување механизам за соодветно следење и координирање на активностите на судовите и на другите надлежни институции.

Според достапните податоци, во државата постојат четири државни засолништа што обезбедуваат сместување до шест месеци. Дополнително функционираат два кризни центра (1 кризен центар 24/48 и 1 Центар за згрижување на жртви на семејно насилство најмногу до 1 година) управувани од граѓански здруженија.

Географската распределба на овие услуги не ја покрива целата територија на државата поради што поголем дел од жртвите остануваат без засолниште и без ефикасна заштита од семејно насилство. Покрај континуираното спроведување на досегашните закони стратегии, планови, неизбежно е да се заклучи дека Република Македонија сè уште нема координиран систем за обезбедување помош и поддршка на жените кои преживеале насилство, ниту за превенција на насилството.

Ратификацијата на Конвенцијата ја наметнува обврската за сеопфатно справување со насилството врз жените во сите свои форми преку воспоставување на правна и институционална рамка за заштита на жртвите на родово-базирано насилство. Начинот на усогласување на одредбите на Конвенцијата со националното законодавство е претставен подолу преку наративен преглед и табела со утврдени конкретни активности, надлежни институции и партнери за спроведување на активноста, индикаторите и временскиот период во кој треба да се заврши активноста.

- **Процес на подготовка на акцискиот план**

Националниот план за спроведување на Конвенцијата е стратешки документ на Владата на Република Македонија, што ги дефинира активностите, клучните институции, индикаторите и временската рамка за преточување на одредбите на Конвенцијата во националното законодавство за периодот 2018-2023. Основната цел на постојниот план е да дизајнира, спроведе и координира сеопфатна национална политика за превенција и елиминирање на насилството

врз жените. Активностите во планот планирано е да се реализираат во периодот 2018-2023 во кој период ќе се воспостави темелот за сеопфатен правен и институционален одговор на родово-базираното насилство во Македонија.

Буџетот за реализирање на активностите од планот ќе биде подготвен во согласност и координација со тековното буџетско планирање на одделните министерства. За спроведување на дел од активностите од големо значење ќе биде и поддршката од донаторите, а сепак основната обврска за спроведување на планираните активности е на државата. Надлежните институции за спроведување на активностите имаат обврска секоја година да подготвуваат оперативен план за спроведување на овој акциски план.

Подготовката на Националниот план е дел од активностите на Министерството за труд и социјална политика за унапредување на родовата еднаквост во Република Македонија. Националниот план е резултат на соработката на владините институции, граѓанските организации и меѓународната заедница и е подготвен со заеднички придонес од сите засегнати страни. Во првата фаза од подготовката на документот работната група ги разгледа постојните документи за состојбата со насилството врз жените и семејното насилство во Република Македонија и со помош на двајца домашни консултанти подготви анализа за оценката на влијанието на ратификацијата на меѓународниот договор врз националното законодавство. Оваа анализа, заедно со консултациите направени во рамките на работната група, беа основа за идентификување на активностите што е потребно да се реализираат во следните пет години од ратификацијата на Конвенцијата, индикаторите, надлежните институции за спроведување на секоја одделна активност и временската рамка во која ќе треба да се реализира. Во изработката на предлог-текстот на планот огромен придонес дадоа претставниците на владините институции, судовите, обвинителството, парламентот, женските граѓанските организации, учесници на три еднодневни работилници во периодот јануари-февруари 2018 година и една дводневна работилница во март 2018 година на која беше усогласен и финализиран текстот на планот. На 16 јули 2018 година Клубот на жени пратенички организираше јавна расправа по предлог Националниот план за имплементација на Конвенцијата. На јавната расправа беа повикани претставници од институциите и граѓанските организации кои работат на спречување и заштита на родово базирано насилство. Од дискусијата произлегоа предлози и препораки кои работната група ги вклучи во предлог текстот на планот.

Дополнително, планот беше даден на разгледување и мислење во сите министерства, по што со информација беше доставен до Владата на Република Македонија на усвојување.

- Преглед на обврските што Република Македонија треба да ги спроведе по влегувањето во сила на Конвенцијата

Македонија се обврза да преземе законодавни и други мерки заради обезбедување на правна, институционална и организациска рамка за превенција на насилството врз жените, заштита на жртвите на насилство, како и казнување на сторителите на насилството. Конвенцијата е сеопфатна рамка со која се дефинира начинот на спроведување на Конвенцијата. Со ратификувањето на Конвенцијата таа станува дел од правниот поредок, па се наметнува потребата од усогласување на постојната правна и институционална рамка со одредбите на конвенцијата.

Националниот акциски план има три основни цели:

1. Усогласување на законската рамка со одредбите на Конвенцијата.
2. Воспоставување општи и специјализирани сервиси за унапредување на заштитата на жртвите на родово-базирано насилство и на жртвите на семејно насилство.
3. Спроведување активности за превенција од родово-базирано насилство и семејно насилство.

Усогласувањето на националните закони со одредбите на Конвенцијата е процес што почна со идентификување на законите во кои веќе се регулира одредена форма на насилство или услуга што е од значење за жртвите на насилство. Покрај овие, идентификувани се и други закони преку чишто одредби може директно или индиректно да се придонесе за постигнување на фактичка еднаквост меѓу жените и мажите и да се превенира родово-базираното насилство.

Фокусот на Конвенцијата е санкционирање на сите форми на насилство врз жените, што го вклучува и семејното насилство, но исто така препознава и други жртви на семејно насилство, како што се мажите и момчињата. Ова ги вклучува и геј-мажите, трансродовите луѓе или оние мажи кои не се вклопуваат во хетеронормативното општествено прифатливо однесување, што повторно се жртви на патријархалното сфаќање на жените и мажите и нивните стереотипизирани улоги.

Постојните закони со кои се санкционира семејното насилство користат родово-неутрален јазик во дефинирањето на овој проблем, со што не го препознаваат како родово-базирано насилство, односно како дискриминација врз жените. Оттука, се наметнува потребата од дефинирање на родово-базираното насилство и домашното насилство како специфична форма на родово-базирано насилство. Акцискиот план предвидува донесување на нов закон за родово базирано насилство и измени и дополнување на Кривичниот законик со дефиниција за родово-базирано насилство и инкриминација на сите форми на родово-базирано насилство, како што се: физичкото насилство; демнењето; сексуалното вознемирување; сексуалното насилство вклучително и силувањето; присилниот брак; женското генитално осакатување; и присилниот абортус и стерилизацијата. Со цел подобрување на ефикасноста на заштита на жртвите на семејно насилство, особено оние во животозагрозувачки ситуации, предвидено е дополнување на надлежностите на полицијата да може веднаш да го отстрани насилникот од домот без притоа да има потреба од вклучување на граѓанскиот суд, независно од сопственоста.

Државата има обврска да го почитува правото и да се воздржува од прекршување на правата на луѓето. Конвенцијата ја наметнува обврската за властите, институциите и сите актери кои дејствуваат во името на власта за примена на стандардот на должно внимание (due diligence) во превенција, заштита, процесуирање и санкционирање на насилството. Со овој стандард се утврдува одговорност за државата за насилство врз жената без разлика дали истото е сторено од државни или приватни актери.

Ова подразбира преточување на обврска државата да ги преземе сите соодветни мерки да превенира, но исто така да истражува случаи на родово-базирано насилство, да го гони и да го казни сторителот и да обезбеди обесштетување на жртвата за пропустот на државата да го спречи насилство, во законите со кои се регулира родово-базираното насилство. Кривичното гонење на сторителите ќе се обезбедува во согласност член 55 од Конвенцијата и истото нема да зависи целосно од пријавата на тужбата која ја поднела жртвата, а постапките може да продолжат дури и ако жртвата ја повлекла својата пријава. Акцискиот план предвидува регулирање на здравствените, социјалните и правните услуги за жртвите на родово-базирано насилство преку дополнување на постојните закони од областа на здравствената и социјалната заштита. Република Македонија има обврска да ги укине законските одредби што ги дискриминираат жените, а со тоа ја штитат, ја поттикнуваат, ја олеснуваат или ја оправдуваат која било форма на родово-базираното насилство, вклучувајќи ги законите со кои се дозволуваат медицински интервенции врз жените со попреченост без

нивна информирана согласност; одредби со кои се криминализираат жените вклучени во сексуална работа, абортусот, лезбијките, бисексуалците или трансродовите луѓе или која било друга одредба што непропорционално влијае на жената и резултира со дискриминација. Поради ова, акцискиот план предвидува укинување на рестриктивните одредби со кои се ограничува пристапот со легален и безбеден абортус и укинување на одредбата со која се казнуваат жените кои доброволно даваат сексуални услуги за пари и други добра.

Промената на сфаќањето за родовите улоги и грижата за семејството и семејните обврски од страна на мажите и момчињата е еден од начините тие да станат пример за други мажи и да придонесат за превенција на родово-базираното насилство. Законска интервенција во родителското отсуство, регулирано со Законот за работни односи, ќе наметне обврска за задолжително родителско отсуство за двата родитела во одреден период од траењето на отсуството, со цел да придонесе кон поизбалансирали работни и семејни обврски на жените и мажите.

Акцискиот план предвидува измена и дополнување на закони од областа на образованието и медиумите. Овие области се идентификувани како сериозен извор на дискриминација врз жените и катализатор на родово-базираното насилство, но и клучни за превенција на сите форми на насилство. Токму поради ова, акцискиот план предвидува измена и дополнување на законите со одредби преку кои ќе се гарантира дека во медиумите и во образовните програми ќе се промовираат информации за родовата еднаквост, ненасилното разрешување конфликти, почитувањето на различностите и други информации важни за постигнување на фактичката еднаквост помеѓу жените и мажите.

При усогласувањето на националното законодавство со одредбите на Конвенцијата, исто така, треба де се имаат предвид и директивите кои се однесуваат на еднаквите можности и на недискриминацијата односно: Директива на Советот 86/378/ЕЕС од 26 јули 1986 за имплементација на принципот на еднаков третман на мажите и жените во професионалните системи на социјално осигурување, Директива на Советот 96/97/ЕС од 20 декември 1996 година за измена на Директивата на Советот 86/378/ЕЕС за имплементација на принципот на еднаков третман на мажите и жените во професионалните системи на социјално осигурување, Директива 2000/43/ЕС од 29 јуни 2000 година за спроведување на принципот за еднаков третман на луѓето без разлика на нивната раса или етничко потекло и Директива бр. 2004/113/ЕЗ на Советот од 13 декември 2004 година со која се спроведува начелото на еднаков третман на мажите и жените во пристапот и обезбедувањето на стоки и услуги.

Воспоставување сервиси за унапредување на заштитата на жртвите на родово-базирано насилство и на жртвите на семејно насилство е вториот дел од акцискиот план. Крајната дел на Конвенцијата е превенција на сите форми на насилството, но додека се случува насилството жртвите имаат потреба од соодветна заштита од понатамошно насилство, поддршка и помош, за да ги надминат повеќекратните последици од насилството. Поддршката за жртвите на семејно насилство историски се обезбедува од страна на женските организации што често се соочуваат со проблеми во финансирањето на услугите. Конвенцијата предвидува воведување сервиси соодветни за сите форми на родово-базирано насилство, но и преземање на обврската за одржливо финансирање на овие сервиси од Буџетот на државата.

Овој дел од акцискиот план содржи активности чиешто спроведување ќе значи дека Република Македонија ја остварила обврската да воспостави специјализирани сервиси согласно потребите на жените изложени на насилство. Според планот, веднаш по усвојувањето ќе се почне со подготовка на стандарди за услугите за жртви на родово-базирано насилство кои ќе бидат инклузивни и за ранливите категории на жени, како што се бремените жени, жените припаднички на различни етнички заедници, жените со мали деца, самохраните мајки, жените со попреченост, жените од руралните средини, жените кои употребуваат дроги, сексуалните работнички, мигрантките, бегалки, лезбијките, бисексуалките и трансродовите луѓе, жените кои живеат со ХИВ, бездомнички и други категории на ранливи жени. Паралелно со овој процес, до крајот на 2018 година ќе се подготви анализа на потребните човечки ресурси и инфраструктурни ресурси за воспоставување на сите специјализирани услуги за жртви на родово-базирано насилство. Исто така, ќе се подготви и документ за јавни политики за подобрување на пристапноста и достапноста на специјализираните сервиси за жртви на семејно насилство преку која ќе се идентификуваат мерките и дејствата што треба да се преземат со цел да се усогласат со одредбите на Конвенцијата.

Во текот на правата година од усвојувањето на акцискиот план ќе се подготват модули за спроведување на специјализирани обуки на професионалците кои даваат заштита, а жртвите на родово-базирано насилство и ќе се спроведе првата серија на обуки за обучувачи кои понатаму ќе ги обучуваат професионалците од различни области (социјални работници/чки, стручни работници/чки во центрите за социјална работа, здравствени работници/чки, полицајци/ки, судии/ки, обвинители/ки, судски вештаци). Откако ќе се усвојат стандардите и ќе се изгради капацитетот на кадарот, во следниот период од спроведување на акцискиот план, односно од втора половина 2019 до првата половина на 2023 година ќе се пристапи кон воспоставување на специјализираните сервиси за различни форми

на насилство: центри за упатување на жртви од сексуално насилство; кризни центри при силување; засолништа за жртви на семејно насилство; центри за советување на жртви на семејно насилство, сторители на семејно насилство и деца. Откако ќе се воспостават првите сервиси, ќе се подготви и протокол за постапување со жртви на родово-базирано насилство преку кој ќе се регулира, но и ќе се олесни мултисекторското постапување во рамките на системот на заштита на жртвите на родово-базирано насилство и соработката со други услуги што постојат во Република Македонија.

Превенцијата е клучен елемент во борбата против родово-базираното насилство. Во контекст на Конвенцијата, родот упатува на општествено конструирани улоги, однесувања, активности и атрибути што во одредено општество се сметаат за соодветни за жените и мажите. Одредени улоги и стереотипи репродуцираат несакани и штетни практики што насилството врз жените го сметаат за прифатливо. Токму поради ова, Конвенцијата предвидува посебни обврски на државата насочени кон превенција на родово-базираното насилство. Во рамките на третата цел, акцискиот план предвидува спроведување на национална медиумска кампања за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги. Овие содржини ќе бидат дистрибуирани и преку печатени материјали (постери, летоци, брошури) до колку што е можно поголем број луѓе со цел информирање за родово-базираното насилство.

Со цел елиминирање на предрасудите, обичаите и традиционалното сфаќање за инфериорноста на жените во однос на мажите, акцискиот план предвидува спроведување на основни обуки за професионалци кои дејствуваат во различни области, но не нужно обезбедуваат директни услуги на жртви на родово-базирано насилство: наставници и стручни соработници/чки од основно и од средно училиште, воспитувачи/ки и негуватели/ки, стручни работници/чки од ЦСР, полициски службеници/чки, експерти/експертки по судска медицина (форензика), здравствени работници/чки, судии/ки и јавни обвинители/ки, претставници/чки на подрачни канцеларии за БПП и на локалните тела за еднакви можности на ЕЛС. Со цел превенирање на родово-базираното насилство на работното место, предвидени се обуки и со организациите на работодавачите. Како што е погоре потенцирано, медиумите се важна алатка за превенција, па акцискиот план предвидува обуки за медиумските работници и стручните здруженија на новинари. Во областа на образованието е предвидено ревидирање на наставните планови и програми што изобилуваат со информации со кои се поддржуваат родовите улоги и се засилуваат штетните практики што резултираат со насилство врз жените. Поради

ова, се планира воведување информации за ненасилно однесување, разбирање на родовата рамноправност, развивање способност за мирно решавање конфликти и разбирање и вреднување на принципот на еднаквост во основното, средното и високото образование.

Прибирањето на податоците и истражувањата ќе помогнат во дизајнирање политики и мерки потребни за заштита и поддршка на жртвите и елиминирање на насилството врз жените и семејното насилство. Континуираното собирање податоци е неопходно и за мерење на успешноста на политиките и потребата од измена и дополнување на одредени закони, политики и сервиси. Поради ова, акцискиот план предвидува воспоставување методологија за унифицирано собирање и обработка на податоците од институциите и организациите што работат со жртви на родово-базирано насилство и користење на овие податоци за превенција и спречување на насилството. Податоците треба да се прибираат за сите форми на насилство, како и за влијанието на насилството врз ранливите категории на жени соодветно.

Исто така потребно е да се зголеми улогата на Народниот Правобранител во следењето на фемицидите. Да се воспостави femicide watch механизам, бидејки проблемот со убиствата на жени е присутен и во регионот веќе има ваква пракса – Хрватска и Србија.

- Акциски план за имплементација на Конвенцијата 2018-2023

Во продолжение детално се претставени активностите, индикаторите и временската рамка во која е планирано да бидат реализирани, како и надлежните институции и организации што ќе бидат надлежни за нивно спроведување.

Цел 1: Усогласување на националните закони со одредбите на Конвенцијата				
Активност	Одговорна институција/организација	Индикатори	Временска рамка	Извори на финансирање
Донесување Закон за родово-базирано насилство	Носител: МТСП Во соработка со: МВР, МП, МОН, МЗ, МТВ, Судови, АСЈО, ЕЛС, НП, ИСМ, ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-законот	2018/2019	Буџет на МТСП Донации
		Дефинирани поимите: род, пол, родово-базирано насилство, жена, жртва, родов идентитет, сексуална ориентација	2018/2019	
		Забранета дискриминација врз сите основи предвидени со новиот ЗСЗД	2018/2019	

		Гарантирано правото на жените да живеат слободни од насилство, како во јавната, така и во приватната сфера	2018/2019	
		Утврдена обврска за задолжителна обука на професионалци кои се вклучени во процесот на заштита на жртви на РБН во областа на здравството, образованието, полицијата, правосудниот систем, социјалната заштита и други области	2018/2019	
		Регулирано семејното насилство согласно одредбите на Конвенцијата во Кривичниот Законик	2018/прва половина на 2019	

		Утврдени мерки насочени кон елиминирање на РБН на ранливите категории на жени согласно Конвенцијата (жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички , жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанство мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и	2018/прва половина на 2019	

		др.)		
		Вклучен принципот на должно внимание на интересите и потребите на жртвите на насилство при дизајнирањето и спроведувањето на сите мерки предвидени со Законот	2018/прва половина на 2019	
		Регулирано формирањето на национално постојано тело за РБН составено од релевантни институции и организации	2018/прва половина на 2019	
		Регулирано воспоставувањето сеопфатни програми за јакнењена жртви на РБН	2018/прва половина на 2019	
		Обезбедени буџетски средства за спроведување на	2018/прва половина на 2019	

		Законот		
		Утврдена законска обврска за спроведување истражувања за сите форми на РБН, вклучувајќи го и семејното насилство	2018/прва половина на 2019	
		Утврдена надлежна институција што ќе ги собира податоците во врска со РБН	2018/2019	
		Регулиран начинот и видот на податоците што ќе се собираат од надлежните институции	2018/2019	
		Вклучување на други одредби со цел усогласување на Законот со Конвенцијата	2018/2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за	2018/2019	

		предлог-законот		
		Усвоен Законот	2018/2019	
		Подготовка и усвојување на подзаконски акт за утврдување на стандардните оперативни процедури за постапување со жртви на сите видови РБН согласно стандарди на Советот на Европа	втора половина 2019	
		Усвоен правилник за утврдување на превентивни мерки за спречување на РБН	втора половина 2019	
		Усвоен Правилник за утврдување на методологијата за прибирање и следење податоци во врска со РБН од страна на институциите и граѓанските	втора половина 2019/ прва половина 2020	

		организации		
Изменување и дополнување на Законот за еднакви можности на жените и мажите	Носител: МТСП Во соработка со: Координаторите за еднакви можности во ОДУ, КЕМ при ЕЛС и КЕМ при Собрание на Република Македонија, Интер ресорска консултативна и советодавна група за еднакви можности на жените и мажите , ГО	Формирана работна група за подготовка на измените на Законот	прва половина 2019	Буџет на МТСП Донации
		Усогласена дефиницијата на дискриминација со Конвенцијата во сите закони	прва половина 2019	
		Утврдени мерки насочени кон елиминирање на дискриминација на ранливите категории на жени (жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички, жени под интернационална	прва половина 2019	

		заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанство мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др.)		
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати	2019	
		Усвоен Законот	втора половина 2019	
Измени и дополнување на Кривичниот Законик	Носител: МП Во соработка со: Собрание на РМ, ОДУ, судски органи, обвинителства, ГО	Формирана работна група за подготовка на измените на Законот	2019	Буџет на Министерството за правда Донации
		Дефинирано РБН	2019	
		Усогласени се елементите на кривичното дело силување со Конвенцијата	2019	
		Усогласени се елементите на	2019	

		кривичното дело фемицид соогласно ОН стандардите		
		Криминализирано е силувањето во контекст на семејно насилство	2019	
		Криминализирано е демнењето како посебна форма на родово-базирано насилство	2019	
		Криминализирано е сексуалното вознемирување како посебна форма на родово-базирано насилство	2019	
		Криминализирани се малолетнички бракови како посебна форма на родово-базирано насилство	2019	
		Криминализирано е генитално осакатување како посебна форма на	2019	

		родово-базирано насилство		
		Регулирано е построготу казнување за кривичните дела што се извршени заради зачувување на честа	2019	
		Дополнет е член 39 став 5 со основите родовиот идентитет и сексуалната ориентација	2019	
		Регулирано е неказнувањето на жртви на трговија со луѓе кои биле присилени да извршат кривично дело	2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати по предлог-законот	2019	
		Усвоени измените и дополнувањата на Законот	2019	

Донесување Закон за обесштетување на жртвите на кривични дела	Носител: МП Во соработка со: Собрание на РМ, ОДУ, судски органи, ГО	Формирана работна група за подготовка на Законот	2018	Буџет на Министерството за правда
		Регулирано воспоставувањето фонд за обесштетување на жртви на РБН	2018	Донации
		Усогласени се одредбите за обесштетување на децата жртви на кривични дела од државен фонд со овој закон	2018	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати по предлог Законот	2018	
		Усвоен Законот	2018	
Измени и дополнување на Законот за бесплатна правна помош	Носител: МП Во соработка со: Собрание, ЦСР,	Доставени коментари до работната група на Министерството за правда за усогласување на одредбите од	2019	Буџет на Министерството за правда Донации

	ГО	предлог-законот со Конвенцијата		
		Жртвите на семејно насилство се препознаени како категорија што има право на бесплатна правна помош	2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за предлог-законот	2019	
		Усвоени измени и дополнувања на Законот	2019	
Измена и дополнување на Законот за полиција	Носител: МВР Во соработка со: Собрание, судски органи, МТСП, МП, ГО	Формирана работна група за подготовка на измените на Законот	прва половина 2019	Буџет на Министерството за внатрешни работи Донации
		Дополнет член 28 од законот со овластување на полициските службеници да можат да преземаат дејства за отстранување на насилникот од домот во	прва половина 2019	

		случаи на родово-базирано насилство		
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	прва половина 2019	
		Усвоени измени и дополнувања на Законот	прва половина 2019	
Донесување Закон за социјална заштита	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, установи за социјална заштита, ЕЛС, ГО	Доставен предлог до работната група на МТСП за усогласување на одредбите на законот за социјална заштита со одредбите на Конвенцијата	2018	Буџет на МТСП Донации
		Предвидена забрана за дискриминација согласно основите од новиот ЗСЗД	2019	
		Уредени сервиси за жртви на сите форми на РБН директно од државните институции, ЕЛС и/или од ГО,	2019	

		вклучувајќи ги и сервисите за ранливите категории на жени (жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички , жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанство, мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др.)		
		Воспоставен нов систем за финансирање на општините и ГО за испорака на	2019	

		социјалните услуги, вклучително и жртви на РБН		
		Воспоставен механизам за лицензирање на државни, локални, институции и граѓански организации за воспоставување сервиси за ранливи групи, вклучително и жртвите на РБН	2019	
		Развиени услуги од социјална заштита во заедницата (воспоставен на државно, локално ниво и/или граѓанските организации)	2019	
		Утврдена методологија за утврдување цена за социјалните услуги	2019	
		Подобрен пристап до правата на парична	2019	

		помош од социјална заштита за жртвите на семејно насилство (гарантиран минимален приход, еднократна парична помош, заштитено домување)		
		Усвоен Закон	2019	
Измена и дополнување на Законот за локална самоуправа	Носител : МЛС Во соработка со МТСП, ЗЕЛС и ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-измените на Законот	2019	Буџет на Министерство за локална самоуправа
		Дополнет член 22 Листа на надлежности –во делот за социјална заштита вклучени жртвите на родово базирано насилство како корисници и да се вклучат специјализираните сервиси како услуги кои треба да ги обезбедува општината.	2019	
		Број на одржани консултативни	2019	

		средби/јавни дебати за Законот		
		Усвоени измени и дополнувања на Законот	2019	
Измена и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност	Носител: МТСП Во соработка со: АВРМ, СКМ, ОРМ Синдикати, ГО	Изработена компаративна анализа на добри практики за осигурување во случај на невработеност кога причината за престанокот на вработувањето е РБН	втора половина 2019	Буџет на МТСП Донации
		Формирана работна група за подготовка на предлог-измените на Законот	втора половина 2020	
		Регулирано правото на паричен надоместок во случај на невработеност доколку лицето ја напуштило работата поради вознемирување од	втора половина 2020	

		страна на работодавецот или поради промена на живеалиште како резултат на семејно насилство		
		Број на одржани консултативни средби за усогласување на Законот со Конвенцијата	прва половина 2021	
		Усвоен Закон	втора половина 2021	
Измена и дополнување на Законот за заштита на децата	Носител: МТСП Во соработка со: установи за социјална заштита, ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-измените на Законот	втора половина 2018	Буџет МТСП Донации
		Регулирано правото на додаток во случај кога детето е директна или индиректна жртва на	втора половина 2018	

		семејно насилство		
		Утврдена забрана за дискриминација врз основите предвидени со новиот ЗСЗД	втора половина 2018	
		Усвоен закон	прва половина 2019	
Измени и дополнување на Законот за здравствена заштита	Носител: МЗ Во соработка со: ФЗО, МТСП, ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-измените на Законот	2018	Буџет на Министерството за здравство Донации
		Утврдена забрана за дискриминација согласно основите од новиот ЗСЗД	2018	

		Вклучени одредби со кои се обезбедува спроведување на активностите за превенција на РБН со кои се забранува ограничувањето на користење на право на здравствена заштита како резултат на дискриминација	втора половина од 2019	
		Број на одржани консултативни/јавни средби дебати	2018	
		Усвоен закон	втора половина 2018	
Измена и дополнување на Законот за кривична постапка	Носител: МП	Формирана работна група за подготовка на измените на Законот	2019	Буџет на Министерството за правда

	Во соработка со: судски органи, обвинителства, , МВР, ГО	Изменет член 53 од Законот со кој се проширува законската можност за обесштетување на сите жртви на РБН од државниот фонд, независно од висината на казната предвидена за кривичното дело.	2019	Донации
		Вклучена е одредба со која во случај на сексуално насилство се гарантира преглед на жртвата од вештак по избор на жртвата	2019	
		Вклучена е одредба со која се гарантира дека доколку жртвата не даде согласност за телесен преглед, прегледот може да се изврши единствено со наредба од суд	2019	

		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	2019	
		Усвоен Законот	2019	
Измена и дополнување на Законот за семејство	Носител: МТСП	Формирање на работна група за подготовка на предлог законот	прва половина 2019	Буџет на МТСП Донации
		Вклучување на одредба со која при одлучувањето за старателството врз децата задолжително ќе се зема предвид насилството врз родителот и/или детето	2019	
		Усогласување на одредбите на законот со Конвенцијата	2019	
		Број на одржани средби/јавни дебати за законот	2019	
		Усвоен закон	втора	

			половина 2019	
Донесување Закон за прекинување бременост	Носител: МЗ Во соработка со: здравствени установи, МТСП, ГО	Вклучени стандардите на Конвенцијата во предлог-законот подготвен од работната група на Министерството за здравство	прва половина 2018	Буџет на Министерството за здравство Донации
		Укинати одредбите со кои се ограничува пристапот до легален и безбеден прекин на бременост	прва половина 2018	
		Усвоен законот	2019	
Измена и дополнување на Законот за заштита на правата на пациентите	Носител: МЗ Во соработка со: здравствени установи, ГО	Формирана работна група за подготовка на Законот	втора половина 2019	Буџет на Министерството за здравство Донации
		Анализа и утврдени критериумите што треба да постојат за да може здравствен работник да пријави случај на РБН	втора половина 2019	

		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	втора половина 2019/прва половина 2020	
		Усвоен Законот	прва половина 2020	
Измена на Законот за прекршоци против јавниот ред и мир	Носител: МП Во соработка со: МВР, ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-закон	прва половина 2019	Буџет на Министерството за правда
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот и укината е одредбата со која се казнуваат жените кои даваат сексуални услуги за пари или други добра (член 19)	2019	
		Усвоен Законот	втора половина 2019	
Измена и дополнување на Законот за високо образование	Носител: МОН Во соработка со: Работна група за	Доставени предлози до работната група формирана од страна на Министерството за	прва	Буџет на Министерството за образование и наука

	ИК, универзитетите, ГО	образование и наука за усогласување на Законот за високо образование со Конвенцијата	половина 2019	
		Вклучени одредби со кои се промовра еднаквоста и се забранува РБН во високообразовните институции	2019	
		Вклучени одредби со кои се забранува користење на наставни материјали и помагала со кои се одржуваат негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН	2019	
Измена и дополнување на Законот за учебниците во основно и во средно	Носител: МОН	Доставени предлози до работната група формирана од страна	прва половина 2019	Буџет на Министерството за образование и наука

образование	Во соработка со: Педагошката служба, БРО, ЦСОО, ГО	на Министерството за образование и наука за усогласување на законот за учебници во основно и во средно образование со Конвенцијата		
		Вклучени одредби со кои се промовира еднаквоста и се забранува користење на наставни материјали и помагала со кои се одржуваат негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН	прва половина 2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	прва половина 2019	

		Усвоен Законот	прва половина 2019	
Измена и дополнување на Законот за основно образование	Носител: МОН Во соработка со: Педагошката служба, БРО, ЦСОО, ГО	Доставени предлози до работната група формирана од страна на Министерството за образование и наука за усогласување на Законот за основно образование со Конвенцијата	прва половина 2019	Буџет на Министерството за образование и наука
		Вклучени одредби со кои се промовира еднаковста и се забранува дискриминација согласно основите предвидени со ЗСЗД	прва половина 2019	
		Вклучени одредби со кои се забранува користење на наставни материјали и помагала со кои се одржуваат негативните стереотипи и	прва половина 2019	

		предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН		
Измена и дополнување на Законот за средно образование	Носител: МОН Во соработка со: Педагошката служба, БРО, ЦСОО, ГО	Доставени предлози до работната група формирана од страна на Министерството за образование и наука за усогласување на Законот за средно образование со Конвенцијата	прва половина 2019	Буџет на Министерството за образование и наука
		Вклучени одредби со кои се промовира еднаквоста и се забранува дискриминација согласно основите предвидени со ЗСЗД	прва половина 2019	
		Вклучени одредби со кои се забранува користење на наставни материјали и помагала со кои се одржуваат	прва половина 2019	

		негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН		
Измена и дополнување на Законот за работните односи	Носител: МТСП Во соработка со: Стопанска Комора на Македонија, Организација на работодавачи на Македонија, Синдикати, ГО, ФЗО, ГО	Формирана работна група за подготовка на предлог-закон	2019	Буџет на МТСП Донации
		Вклучени одредби со кои се обврзуваат двајцата родители на задолжително платено родителско отсуство	2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	2019/прва половина 2020	
		Усвоен Законот	втора половина 2020	
Измена и дополнување на Законот за медиумите	Носител: МИОА	Формирана работна група за подготовка на Законот	2019	Буџет на МИОА

	Во партнерство со: МТСП, ЗНМ, медиуми, ГО	Дополнет член 4 став 1 со основите род, родов идентитет, сексуална ориентација (алтернативно, да се усогласи со основите од ЗСЗД)	втора половина 2019	
		Вклучени одредби со кои се промовира еднаквоста	втора половина 2019	
		Број на одржани консултативни средби/јавни дебати за Законот	втора половина 2019	
		Усвоен Законот	втора половина 2019	
Измени и дополнување на Законот за аудиовизуелни услуги	Носител: МИОА Во соработка со: МТСП, ЗНМ, медиуми, ГО	Доставени амандмани за усогласување на Законот со одредбите на Конвенцијата	2018	Буџет на МИОА
		Дополнет член 48 став 1 со основите од ЗСЗД	2019	

		Вклучени прекршочни одредби во случаи кога е утврдена повреда на забраната за говор на омраза и дискриминација	2019	
		Усвоен Законот	2019	
Измена и дополнување на Судскиот деловник	Носител: МП Во соработка со: Судските органи, ГО	Формирана работна група за подготовка на измената на Судскиот деловник	2019	Буџет на Министерството за правда Донации
		Вклучени посебни категории за евиденција на случаи на семејно насилство и РБН во граѓанска и кривична постапка	2019	
		Број на работни средби на работната група	2019	
		Усвоен Судски деловник	2019	
Вклучување жртви на РБН во Програмата на МЗ за мајки и деца и Програмата за	Носител: МЗ	Ослободени од партиципација жртви на РБН за здравствени	2019	Буџет на Министерството за здравство

ослободување од партиципација	Во соработка со: ИЈО, здравствени установи, ГО	услуги поврзани со насилството		
		Обезбедени бесплатни прегледи за неосигурени жртви на РБН	2019	
		Усвоени програми	2019	
Унапредување на политиките и мерките за економско зајакнување на жените жртви на насилство	Носител: МТСП Во соработка со АВРМ и ГО	Предложени и вклучени мерки наменети за жени жртви на насилство во активните политики за вработување	2019/2020	Буџет на МТСП
Цел 2: Воспоставување сервиси за унапредување на заштитата на жртвите на родово-базирано насилство и на жртвите на семејно насилство				
Активност	Одговорна институција/орг анизација	Индикатори	Временска рамка	Извори на финансирање

Изработка на стандарди за давање на специјализирани услуги на жртви на родово-базирано насилство и стандардни оперативни процедури во согласност со ИК	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ ГО	Усвоени стандарди за услуги за жртви на РБН кои вклучуваат и жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички , жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанство, мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др. категории на ранливи жени	2018	Буџет на МТСП Донации УНДП УНПФА УН жени
--	--	--	-------------	---

	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ, ГО	Стандард и процедури за работа на советувалиште за жртви на семејно насилство	2018	
	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ ГО	Стандард и процедури за работа на советувалиште за сторители на семејно насилство	2018	
	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ ГО	Стандард и процедури за работа на центар за лица жртви на семејно насилство (засолниште)	2018	
	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ, ГО	Стандард за работата на Центрите за социјална работа во областа на семејно насилство	2018	

	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ	Стандард и процедури за работа на С.О.С. линија за помош за жртви на семејно насилство	2018	
	Носител: МТСП Во соработка со: ЗСД, МЗ, ГО	Стандард и процедури за работа на кризен центар за жртви на семејно насилство	2018	
	Носител: МЗ Во соработка со: МТСП, ГО, УНПФА, УНДП	Стандарди и процедури за работа центри за упатување на жртви при сексуално насилство (до 72 часа)	2018	
	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, ГО	Стандард и процедури за работа на центар за жртви на сексуално насилство (засолниште)	2018	

	Носител: МТСП и МЗ, Во соработка со: ГО, УН жени	Стандард и процедури за советување на жртви на сексуално насилство	втора половина 2018
	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, ГО	Протокол за постапување со жртви на РБН (мултисекторско постапување, поврзување со други сервиси)	прва половина 2020
	Носител: МТСП Во соработка со: ГО	Ревидирани стандарди, процедури за бесплатна правна помош за жртви на РБН (вклучува и информирање на жртвите за индивидуалните и колективните жалби до регионални и меѓународни тела), согласно ИК	2019

Подготовка на документ за јавни политики за подобрување на пристапноста и достапноста на специјализираните сервиси за жртви на семејно насилство согласно Конвенцијата	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, УН жени, ГО	Подготвен документ за јавни политики со препораки и предлог-план за најмалку четири години со предвидени финансиски средства потребни за усогласување на минимум стандардите на сервисите со Истанбулската конвенција) за подобрување на достапноста и пристапноста на петте специјализирани сервиси за жени жртви на насилство	2018	Донации
Анализа и препораки на потребни човечки ресурси и инфраструктурни ресурси за сите специјализирани услуги за жртви на РБН	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, ГО	Изработена анализа на потребната инфраструктура и човечки ресурси за спроведување на сервисите за жртви на РБН со препораки и насоки за спроведување на сервисите	2018	Донација

Спроведување обуки за даватели на специјализирани услуги на жртви на РБН	Носител: МТСП и МЗ Во соработка со: МЗ, МО, ГО	Подготвен модул за специјализирани услуги (за секоја услуга, вклучително за работа со деца жртви или сведоци на насилство)	2018/прва половина 2019	Буџет на МТСП Донации
		Спроведен тренинг за тренери	2018/прва половина 2019	
		Обучени 15 национални тренери	2018/прва половина 2019	
		Една обука годишно за секоја специјализирана услуга	прва половина 2020/прва половина 2023	
		Една обука годишно за мултисекторски пристап за РБН	прва половина 2020/прва половина 2023	
Опременување и оспособување на пријатни соби за избегнување на секундарна виктимизација на жртвите на	Носител: МВР Во соработка со:	Број на опремени простории во институции	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на МВР и МТСП

РБН пристапни за лица со попреченост	МТСП, МО	Пристап и движење во институција (ЦСР, МВР, ПС)	прва половина 2019/прва половина 2023	Донации
Воспоставување центри за жртви на семејно насилство (засолништа) согласно стандардите на Конвенцијата	Носител: МТСП Во соработка со: ГО, ЕЛС	Воспоставени најмалку четири засолништа во географските региони (скопски, полошки, југоисточен и југозападен)	прва половина 2023	Буџет на МТСП Донации
Воспоставување на кризни центри за жртви на сексуално насилство (до 72 часа)	Носител: МЗ Во соработка со: УНДП, Меѓународни организации и ГО	Воспоставени се три центри за упатување на жртви при сексуално насилство (гинеколошките и акушерски клиники во Скопје, Тетово и Куманово) (до 72 часа) Анализа и мапирање на потребаите за отварање на уште три вакви центри	2018 прва половина 2023	Буџет на Министерството за здравство УНДП Донации

		Воспоставени се три кризни центри за упатување на жртви при сексуално насилство согласно со географската покриеност и потреба	2018	
Воспоставување Центар на лица жртви на сексуално насилство (засолниште)	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, МО, ГО	Воспоставен Центар за жртви на сексуално насилство (засолниште во Скопје)	2018	Буџет на МТСП Донации
		Воспоставен Центар за жртви на сексуално насилство (засолниште) (Охрид/Битола)	прва половина 2023	
Воспоставување центри за советување жртви на семејно насилство	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, ЕЛС, ГО	Воспоставени се десет советувашишта за психосоцијална поддршка на жртви на семејно насилство, сторители на семејно насилство и деца	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на МТСП Буџет на Град Скопје

		Воспоставени се услуги за правна помош на жртвите на семејно насилство во рамките на десет центри за советување	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на ЕЛС Донации
Воспоставување на кризни центри за жртви на семејно насилство	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, ГО	Воспоставени четири кризни центри за жртви на семејно насилство во рамките на центри за жртви на семејно насилство (засолништа) – приспособени и за потребите на жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички ,	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на МТСП Буџет на Град Скопје Буџет на ЕЛС Донации

		жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанствомигрантки ,бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др.категории на ранливи жени, со капацитетот од по 20 легла		
Подготовка на анализа на трошоци за специјализирани сервиси за семејно насилство: • С.О.С. линија • Засолниште • Кризен центар • Психосоцијална поддршка на жртви • Психосоцијална поддршка сторители • Правна помош	Носител: МТСП Во соработка со: МЗ, МО, ГО	Подготвена методологија за анализа на трошоци	втора половина 2018	Донации

Подготовка на анализа на трошоци за специјализирани сервиси за сексуално насилство: • Кризен центар (до 72 часа) • Засолниште • Советувалиште		Спроведена анализа на трошоците	Втора половина 2019	
		Подготвена финална анализа	Втора половина 2019	
Вклучување жртви на РБН во Програмата на МЗ за мајки и деца и Програмата за ослободување од партиципација	Носител: МЗ Во соработка со: ИЈЗ, здравствени установи, ГО	Ослободени од партиципација жртви на РБН за здравствени услуги поврзани со насилството	2019	Буџет на Министерството за здравство
		Обезбедени бесплатни прегледи за неосигурени жртви на РБН	2019	
		Усвоени програми	2019	
Подготовка на прирачници за постапување на професионалците од различни области (социјална заштита, здравствена заштита,	Носител: МТСП Во соработка со:	Формирани одделни работни групи за подготовка на прирачници од секоја област	2019	

полиција, судови, обвинителста, образование и др.) согласно Конвенцијата	МЗ, МВР, МОН, АСЈО	Подготвени и дистрибуирани прирачници	2019	
Цел 3: Превенција родово-базираното насилство и семејното насилство				
Активност	Одговорна институција/орг анизација	Индикатори	Временска рамка	Извори на финансирање
Спроведување на општи обуки за РБН за: наставници и стручни соработници од основно и од средно училиште, воспитувачи и негуватели, стручни работници од ЦСР, полициски службеници, здравствени работници, судии и јавни обвинители, судски вештаци, претставници на подрачни канцеларии за БПП и на локалните тела за еднакви можности на ЕЛС, одговорните лица за социјална заштита во рамки на ЕЛС.	Носител: МТСП и МОН/БРО	Изработен модул за обука на наставници/чки, воспитувачи/чки и негуватели/ки за РБН	втора половина 2019	Буџети на: МТСП МОН/БРО ЗЕЛС Град Скопје ЕЛС АМС, МВР, МЗ,МП, АСЈО, УНПФА Донации
	Во соработка со: ЗЕЛС Град Скопје	Изработен модул за обука на стручни работници/чки од ЦСР за РБН	втора половина 2019	
	ЕЛС АМЗ МВР МЗ	Изработен модул за обука на претставници на локалните тела за еднакви можности на ЕЛС за РБН	втора половина 2019	
	МП АСЈО	Изработен модул за обука на полициски службеници/чки за РБН	втора половина 2019	

	УНПФА ГО	Изработен модул за обука на судски вештаци	втора половина 2019	
		Изработен модул за обука на здравствени работници/чки за РБН	Втора половина 2019	
		Изработен модул за обука на судии/ки за граѓанско и кривично право и јавни обвинители/ки за РБН	втора половина 2019	
		Изработен модул за обука на подрачни канцеларии на МП за РБН	втора половина 2019	
		Модулите содржат информации за принципот на еднаквост, специфичните проблеми и потреби на жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани	втора половина 2019	

		мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички , жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанствомигрантки ,бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др. категории на ранливи жени, приспособено на областа што ја покрива соодветната институција		
		Број на обучувачи успешно поминале обука за обучувачи	прва половина 2020/прва половина на 2023	

		Број на обучени лица на годишно ниво	прва половина 2020/прва половина на 2023	
Спроведување обуки на претставници на Совет за етика -СЕММ, АВМУ и медиумски професионалци за начинот на известување за прашања поврзани со РБН	Носител: ААВМУ Во соработка со: МТСП, СЕММ, ГО	Број на обучени претставници на СЕММ, АВМУ и медиумски професионалци	втора половина 2020/прва половина 2023	Буџет на ААВМУ Донации
Спроведување обуки на претставници на организации на работодавачите за препознавање, превенција и спречување на РБН	Носител: МТСП Во соработка со: ОРМ, МЗ, МО, ГО	Број на обучени претставници на организациите на работодавачи	прва половина 2020/прва половина на 2023	Донации
Спроведување на национална медиумска кампања за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство/промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги	Носител: Влада на РМ Во партнерство со: МТСП, ААВМУ, МЗ, МРТВ, ГО	Спроведена национална кампања за информирање на јавноста за родово-базираното насилство, родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги преку претставување на	втора половина на 2020/прва половина на 2023	Буџет на Влада на РМ Донации

		последниците, посебно врз бремените жени, жени со мали децаи деца со попречености, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, жени во проституција, мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички, децата и други категории на ранливи жени		
Спроведување кампањи за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги и последиците врз деца сведоци на насилство	Носител: МТСП Во соработка со: Медиумите, МО, МЗ, ГО	Број на спроведени кампањи	втора половина на 2018/прва половина на 2023	Буџет на МТСП Донации

Изработка на информативни материјали (постери и летоци) за расположливите сервиси за жртви на РБН	Носител: МТСП Во соработка со: МОН, МЗ, МВР, ЕЛС, Национален совет на инвалидски организации на Македонија, ГО	Број на изработени и дистрибуирани постери и летоци, вклучително и за лица со интелектуална попреченост	прва половина 2020/прва половина 2023	Буџет на: МТСП Град Скопје ЕЛС Донации Приватен сектор
		Број на изработени и дистрибуирани постери и летоци со Брајово писмо и на јазиците на етничките заедници	прва половина 2020/прва половина 2023	
Спроведување активности за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги во урбани и во рурални средини во соработка со локалната самоуправа	Носители: ЕЛС Во соработка со: МО, МЗ, ГО	Број на одржани локални трибини, средби со населението, дистрибуирани материјали итн.	прва половина 2019/прва половина на 2023	Буџет на ЕЛС Донации

Воведување на стратешка цел спречување и заштита на сите форми на насилство врз жени и семејно насилство во постојните и идните стратешки документи на ЕЛС	Носители: ЕЛС Во соработка со: ЗЕЛС, ГО, Локален совет за превенција	Број на општини што вклучиле стратешка цел промоција на еднаквоста и спречување и заштита на сите форми на насилство врз жени и семејно насилство во постојни стратешки документи	прва половина 2019/прва половина на 2023	Буџет на ЕЛС Донации
Објавување на интернет-страницата на МВР, информации за мерки за безбедност, совети за превенција и резултати од локалните совети за превенција и други корисни информации за превенција на РБН	Носител: МВР Во соработка со: МТСП, ЦСР, МЗ, судски органи, ГО	Број на објавени информации	втора половина 2018/прва половина 2023	Буџет на МВР Донации
Следење на состојбата со РБН во Македонија, вклучувајќи ги спецификите на маргинализираните заедници	Носител: Национално координативно тело за РБН и семејно насилство	Подготвени годишни извештаи за состојбата со РБН во Македонија до Владата на Република Македонија	прва половина 2020/прва половина 2023	Донации

	Во соработка со: ГО и Собрание на РМ (КЕМ и Клуб на жени пратенички)			
		Објавени годишните извештаи за состојбата со РБН на интернет- страниците на Владата и сите релевантни институции и граѓански организации	прва половина 2020/прва половина 2023	
Унапредување на наставните програми во основно и во средно образование преку ревидирање и отстранување на содржините со кои се одржуваат негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН	Носител: МОН Во соработка со: Педагошката служба, БРО, ЦСОО, МЗ, ГО	Ревидирани постојните содржини во наставните програми	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на МОН Донации
		Отстранета содржина со која се одржуваат негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и со кои се промовира и/или се поддржува РБН	прва половина 2019/прва половина 2023	

		Воведени содржини што промовираат родова еднаквост, ненасилно разрешување конфликти, почитување на различностите	прва половина 2019/прва половина 2023	
Воведување програма за промовирање на родовата еднаквост, ненасилно разрешување конфликти и почитување на различностите во предучилишните установи	Носител: МТСП Во соработка со: Педагошката служба, ЕЛС, ГО	Воведени едукативни содржини што промовираат родова еднаквост, ненасилно разрешување конфликти, почитување на различностите во предучилишните установи	прва половина 2019/прва половина 2023	Буџет на МТСП Донации
Вклучување информации за сите форми на насилство врз жени и девојчиња и содржини што промовираат родова еднаквост, ненасилно разрешување на конфликти, почитување различностите во студиските програми на високообразовните институции, почитувајќи ја автономијата на	Носител: МОН Во соработка со: Универзитетите, високообразовните установи, ГО	Број на факултети што вклучиле информации за сите форми на насилство врз жени и девојчиња и содржини што промовираат родова еднаквост, ненасилно разрешување конфликти, почитување	прва половина 2020/прва половина 2023	Буџет на високообразовни установи Донации

универзитетите		на различностите		
----------------	--	------------------	--	--

АНЕКС 1 – ЧЛЕНОВИ ОД КОНВЕНЦИЈАТА И НИВНАТА УСОГЛАСЕНОСТ СО АКТИВНОСТИТЕ ВО АКЦИСКИОТ ПЛАН

Поглавје I – Цели, дефиниции, еднаквост и недискриминација, општи обврски

Поглавје II – Интегрирани политики и собирање податоци

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 7 – Сеопфатни и координирани политики	

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за усвојување и спроведување на ефективни, сеопфатни и координирани државни политики кои ги опфаќаат сите релевантни мерки за спречување и борба против сите форми на насилство кои се опфатени со Конвенцијата и кои нудат холистички одговор на насилството врз жените. Страните обезбедуваат дека политиките наведени во ставот 1 ги поставуваат правата на жртвата во центарот на сите мерки и се спроведуваат по пат на ефективна соработка меѓу сите релевантни агенции, институции и организации. Мерките преземени во согласност со овој член ги вклучуваат, кога тоа е соодветно, сите релевантни актери, како што се државните органи, националниот, локалните и регионалните парламенти и власти, националните институции за заштита на човекови права и организациите на цивилното општество	Целосно усогласена со активностите во Акцискиот план
Член 8 – Финансиски средства Страните распределуваат соодветни финансиски и човечки ресурси заради адекватно спроведување на интегрираните политики, мерки и програми за спречување и борба против сите форми на насилство врз жените опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи ги и оние што ги реализираат невладините организации и цивилното општество	Во Акцискиот план се предвидува начинот на финансирање на секоја активност.
Член 9 – Невладини организации и цивилно општество Страните, на сите нивоа, ја признаваат, ја поттикнуваат и ја поддржуваат работата на невладините организации и организациите на цивилното општество вклучени во борбата против насилството врз жените и воспоставуваат	Во Акцискиот план е предвидена соработка со Граѓанските организации под акроним ГО за повеќе предвидени активности од планот.

активна соработка со овие организации	
Член 10 – Координативно тело 1.Страните назначуваат односно воспоставуваат едно или повеќе официјални тела одговорни за координација, имплементација, следење и процена на политиките и мерките за спречување и борба против насилството врз жените опфатени со Конвенцијата. Овие тела ги координираат собирањето податоци во усогласност со членот 11, анализирањето и распространувањето на резултатите. 2.Страните обезбедуваат дека телата назначени или воспоставени во согласност со овој член добиваат информации од општа природа за мерките преземени во согласност со поглавјето VIII. 3. Страните обезбедуваат дека телата назначени или воспоставени во согласност со овој член имаат капацитет директно да комуницираат и да негуваат односи со соодветни тела во други Страни	Во Акцискиот план е предвидено формирање на Национално координативно тело за РБН и семејно насилство кој ќе работи на Следење на состојбата со РБН во Македонија, вклучувајќи ги спецификите на маргинализираните заедници. Оваа активност е предвидена да се уреди во предлог текстот на ЗРБН кој е во координација и надлежност на Министерството за труд и социјална политика.
Член 11 – Собирање податоци и истражување Заради спроведување на оваа Конвенција, Страните се обврзуваат: а. во редовни интервали да собираат расчленети статистички податоци за случаите на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата; б. да поддржуваат истражувања на полето на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата за да се проучат основните причини и последиците од насилството, зачестеноста и стапката на осуда, како и ефикасноста на мерките кои се преземаат за спроведување на Конвенцијата. Страните настојуваат во редовни интервали да спроведуваат анкети меѓу населението за да ги проценат	Во Акцискиот план е предвидено во рамки на предлог текстот на Законот за родово базирано насилство: - да се утврди надлежна институција што ќе ги собира податоците во врска со РБН, како и да се регулира начинот и видот на податоците што ќе се собираат од надлежните институции. - во предлог текстот на законот се предвидува да се уреди усвојување на Правилник за утврдување на методологијата за прибирање и следење

преваленцата и трендовите на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата. На групата експерти, кои се наведени во членот 68 на Конвенцијата, Страните им обезбедуваат информации собрани во согласност со овој член со цел да се стимулира меѓународна соработка и да се овозможи меѓународно споредување. Страните обезбедуваат дека информациите собрани во согласност со овој член се достапни на јавноста	податоци во врска со РБН од страна на институциите и граѓанските организации. - во предлог текстот на законот се предвидува да се утврди законска обврска за спроведување истражувања за сите форми на РБН, вклучувајќи го и семејното насилство Оваа активност е во координација и надлежност на Министерството за труд и социјална политика.
---	---

Поглавје III – Превенција

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 12 – Општи обврски 1. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање промени во општествените и културните шаблони на однесување на жените и мажите, со цел искоренување на предрасудите, обичаите, традициите и сите други практики кои се зановаат врз идејата за инфериорност на жените или врз стереотипните улоги за жените и мажите. 2. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за спречување на сите форми на	Целосно усогласена со активностите во Акцискиот план

насилство коишто се опфатени со Конвенцијата од страна на кое било физичко или правно лице. 3. Сите мерки преземени во согласност со ова поглавје ги земаат предвид и ги третираат специфичните потреби на лицата кои станале ранливи поради определени околности и ги поставуваат човековите права на сите жртви во својот центар. 4. Страните ги преземаат потребните мерки за поттикнување на сите членови на општеството, а особено на мажите и момчињата, активно да учествуваат во спречувањето на сите форми на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата 5. Страните обезбедуваат дека културата, обичајот, верата, традицијата или таканаречената „чест“ нема да се сметаат како оправдување за какви било акти на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата. 6. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање програми и активности за јакнење на жените	
Член 13 – Подигање на свеста Страните промовираат или спроведуваат, редовно и на сите нивоа, кампањи или програми за подигање на свеста, вклучувајќи, кога тоа е соодветно, и во соработка со националните институции за човекови права и телата за еднаквост, организациите на цивилното општество и невладините, а особено женските невладини организации, а заради подигање на свеста и разбирањето на општата јавност на различните манифестации на сите форми на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата, на нивните последици врз децата, како и околу потребата да се спречи таквото насилство. Страните обезбедуваат широко распространување	- Спроведување кампањи за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги и последиците врз деца сведоци на насилство, во надлежност на Министерството за труд и социјална политика. - Спроведување кампањи за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата

меѓу општата јавност на информации за достапни мерки за спречување на акти на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата	еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги и последиците врз деца сведоци на насилство - Спроведување активности за подигање на свеста за сите форми на родово-базирано насилство, промовирање на родовата еднаквост и елиминирање на стереотипите за родовите улоги во урбани и во рурални средини во соработка со локалната самоуправа
Член 14 - Образование Страните ги преземаат, кога тоа е соодветно, потребните чекори за воведување на наставен материјал за прашања како еднаквост меѓу жените и мажите, нестереотипни родови улоги, заемна почит, ненасилно решавање конфликти во меѓучовечките односи, родово засновано насилство врз жените и право на личен интегритет, адаптирани на развојниот капацитет на учениците, во формалните наставни програми на сите нивоа на образование. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање на принципите споменати во ставот 1 во установите за неформално образование, како и спортските, културните и установите за слободни активности и кај средствата за јавно информирање	- Измена и дополнување на Законот за високо образование - Измена и дополнување на Законот за учебниците во основно и во средно образование - Измена и дополнување на Законот за основно образование - Измена и дополнување на Законот за средно образование Во надлежност на Министерството за образование и наука : - Унапредување на наставните програми во основно и во средно образование преку ревидирање и отстранување на содржините со кои се одржуваат негативните стереотипи и предрасуди во однос на родовите улоги, сексуалноста и

	со кои се промовира и/или се поддржува РБН - Воведување програма за промовирање на родовата еднаквост, ненасилно разрешување конфликти и почитување на различностите во предучилишните установи - Вклучување информации за сите форми на насилство врз жени и девојчиња и содржини што промовираат родова еднаквост, ненасилно разрешување на конфликти, почитување различностите во студиските програми на високообразовните институции, почитувајќи ја автономијата на универзитетите
Член 15 – Обука на професионалци Страните обезбедуваат или ја зајакнуваат соопштната обука за релевантните професионалци кои постапуваат со жртви или со сторители на сите акти на насилство опфатени со Конвенцијата, за спречување и откривање на таквото насилство, еднаквоста меѓу жените и мажите, потребите и правата на жртвите, како и за спречување на секундарна виктимизација. Страните поттикнуваат обуката спомената во ставот 1 да вклучи обука за координирана соработка на повеќе органи која ќе овозможи сеопфатно и соодветно упатување во случаи на насилство опфатени со Конвенцијата	- Спроведување на општи обуки за РБН за: наставници и стручни соработници од основно и од средно училиште, воспитувачи и негуватели, стручни работници од ЦСР, полициски службеници, здравствени работници, судии и јавни обвинители, судски вештаци, претставници на подрачни канцеларии за БПП и на локалните тела за еднакви можности на ЕЛС, одговорните лица за социјална заштита во рамки на ЕЛС.

	- Спроведување обуки на претставници на Совет за етика СЕММ, АВМУ и медиумски професионалци за начинот на известување за прашања поврзани со РБН - Спроведување обуки на претставници на организации на работодавачите за препознавање, превенција и спречување на РБН - Подготовка на прирачници за постапување на професионалците од различни области (социјална заштита, здравствена заштита, полиција, судови, обвинителста, образование и др.) согласно Конвенцијата - Исто така во предлог текстот на ЗРБН е предвидено да се уреди обврска за задолжителна обука на професионалци кои се вклучени во процесот на заштита на жртви на РБН во областа на здравството, образованието, полицијата, правосудниот систем, социјалната заштита и други области - Спроведување обуки за даватели на специјализирани услуги на жртви на РБН
Член 16 – Превентивни интервенции и програми на третман Страните ги преземаат потребните законодавни или	Во предлог текстот на ЗРБН и измените и дополнувањата на ЗЕМЖМ е предвидено да се утврдат мерки насочени кон

други мерки за воспоставување или поддржување програми чија цел е да се научат сторителите на домашно насилство да усвојат ненасилно однесување во меѓучовечките односи во поглед на спречување понатамошно насилство и менување на насилните шаблони на однесување. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за воспоставување или поддржување програми за третман на сторители кои имаат за цел спречување на сторителите, а особено на сторителите на сексуални деликти да го повторат делото. При преземањето на мерките споменати во ставовите 1 и 2, Страните обезбедуваат дека безбедноста, поддршката и човековите права на жртвите се од примарен интерес и дека ваквите програми се воспоставени и спроведувани, кога тоа е соодветно, во тесна координација со специјализирани служби за поддршка на жртви	елиминирање на РБН на ранливите категории на жени согласно Конвенцијата (жени припаднички на етничките заедници, бремени жени, жени со мали деца, самохрани мајки, жени со попреченост, рурални жени, жени кои употребуваат дроги, сексуални работнички, жени под интернационална заштита и барателки на азил, мигрантките, жени без државјанство мигрантки, бегалки, лезбијки, бисексуалки и трансродови луѓе, жени кои живеат со ХИВ, бездомнички и др.) - Во предлог текстот на ЗРБН е предвидено и да се регулира воспоставувањето сеопфатни програми за јакнењена жртви на РБН
Член 17 – Учество на приватниот сектор и на средствата за јавно информирање Страните ги поттикнуваат приватниот сектор, секторот за информатичко-комуникациска технологија и средствата за јавно информирање, со должна почит за слободата на изразување и независноста, да учествуваат во изработката и спроведувањето на политиките и да утврдат упатства и саморегулаторни стандарди за спречување на насилството врз жените и за зголемување на почитта кон нивното достоинство. 2. Страните развиваат и промовираат, во соработка со актерите од приватниот сектор, вештини помеѓу децата,	- Измена и дополнување на Законот за медиумите - Измени и дополнување на Законот за аудиовизуелни услуги

родителите и просветните работници за тоа како да се справат со новата информатичко-комуникациска средина која дава пристап до деградирачка содржина од сексуална или насилна природа, којашто може да биде штетна	
--	--

Поглавје IV – Заштита и поддршка

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 18 – Општи обврски Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за заштита на сите жртви од какви било понатамошни акти на насилство . Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки, во согласност со внатрешното право, за да обезбедат соодветни механизми за ефективна соработка меѓу сите релевантни државни органи, вклучувајќи ги судството, јавните обвинители, органите за спроведување на законот, локалните и регионалните власти, невладините организации и другите релевантни организации и субјекти, при заштитата и поддршката на жртвите и сведоците на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи и преку упатување до општи и специјализирани служби за поддршка, како што е детално опишано во членовите 20 и 22 од оваа Конвенција. Страните обезбедуваат дека мерките преземени во согласност со ова поглавје: - се засновани врз родово разбирање на насилството врз жените и домашното насилство и се фокусираат врз човековите права и безбедноста на жртвата; - се засновани врз интегриран пристап којшто го зема	Целосно усогласено со Акцискиот план

предвид односот меѓу жртвите, сторителите, децата и нивната поширока општествена средина; се насочени кон избегнување секундарна виктимизација; се насочени кон јакнење и економска независност на жените жртви на насилство; дозволуваат, кога тоа е соодветно, низа услуги за заштита и на поддршка на жртви да се сместени во истите простории; се третираат специфичните потреби на ранливите лица, вклучувајќи и деца-жртви, и да им се достапни. 4. Давањето услуги не зависи од волјата на жртвата да покрене обвинение или да сведочи против кој било сторител 5. Страните ги преземаат потребните мерки за да обезбедат конзуларна и друга заштита и поддршка на своите државјани и на други жртви кои имаат право на таква заштита во согласност со постојните обврски според меѓународното право.	
Член 19 - Информации Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите добиваат соодветни и благовремени информации за расположивите услуги на поддршка и правни мерки на јазик што го разбираат Член 21 – Помош за индивидуални/колективни жалби 1. Страните обезбедуваат дека жртвите имаат информации и пристап до важечки регионални меѓународни механизми за индивидуални/колективни жалби. 2. Страните промовираат пружање на сензитивна и стручна помош на жртвите при поднесување на такви жалби	Подготовка на документ за јавни политики за подобрување на пристапноста и достапноста на специјализираните сервиси за жртви на семејно насилство согласно Конвенцијата Изработка на информативни материјали (постери и летоци) за расположивите сервиси за жртви на РБН Објавување на интернет-страницата на

	МВР, информации за мерки за безбедност, совети за превенција и резултати од локалните совети за превенција и други корисни информации за превенција на РБН
--	--

Член 20 – Општи услуги на поддршка Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до услуги коишто го овозможуваат нивното закрепнување од насилиството. Овие мерки треба да опфатат, кога тоа е потребно, услуги како што се правно и психолошко советување, финансиска помош, домување, образование, обука и помош при вработување. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до здравствени и социјални услуги и дека овие служби се соодветно опремени и дека професионалците се обучени за помош на жртвите и за да ги упатат до соодветни служби Член 22 – Специјализирани услуги на поддршка Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат, со соодветна географска дистрибуција, непосредни, краткорочни и долгорочни специјализирани услуги на поддршка на секоја жртва подложена на кој било од актите на насилство опфатени со оваа Конвенција. 2.Страните обезбедуваат или овозможуваат специјализирани услуги за поддршка на жени на сите жени-жртви на насилство и нивните деца Член 23 – Засолништа Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување лесно достапни и соодветни засолништа во доволен број заради обезбедување безбедно сместување и проактивна помош на жртвите, особено на жените и нивните деца Член 25 – Поддршка за жртвите на сексуално насилство Страните ги преземаат потребните законодавни и други	1.Подготовка на анализа на трошоци за специјализирани сервиси за семејно насилство: • С.О.С. линија • Засолниште • Кризен центар • Психосоцијална поддршка на жртви • Психосоцијална поддршка сторители • Правна помош - Подготовка на анализа на трошоци за специјализирани сервиси за сексуално насилство: • Кризен центар (до 72 часа) • Засолниште • Советувалиште 2.Анализа и препораки на потребни човечки ресурси и инфраструктурни ресурси за сите специјализирани услуги за жртви на РБН 3.Измена и дополнување на Закон за бесплатна правна помош 4. Измена и дополнување на Законот за социјална заштита - Измена и дополнување на Законот за локална самоуправа
---	--

мерки за воспоставување, во доволен број, на лесно достапни и соодветни кризни центри при силување или центри за упатување на жртви при сексуално насилство, заради обезбедување медицински и форензички преглед, поддршка при траума и советување за жртвите Член 26 – Заштита и поддршка на деца-сведоци Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат при давањето услуги на заштита и поддршка на жртвите да се води сметка за правата и потребите на децата-сведоци на сите форми насилство опфатени со Конвенцијата. Мерките преземени во согласност со овој член вклучуваат соодветно за возраста психо-социјално советување за децата-сведоци на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата и обрнуваат должно внимание врз најдобрите интереси на детето	- Воспоставување центри за жртви на семејно насилство (засолништа) согласно стандардите на Конвенцијата - Опременување и оспособување на пријатни соби за избегнување на секундарна виктимизација на жртвите на РБН пристапни за лица сопопеченост - Воспоставување на кризни центри за жртви на сексуално насилство (до 72 часа) - Воспоставување Центар на лица жртви на сексуално насилство (засолниште) - Воспоставување центри за советување жртви на семејно насилство - Воспоставување на кризни центри за жртви на семејно насилство - Вклучување жртви на РБН во Програмата на МЗ за мајки и деца и Програмата за ослободување од партиципација - Воведување на стратешка цел спречување и заштита на сите форми на насилство врз жени и семејно насилство во постојните и идните стратешки документи на ЕЛС - Измена и дополнување на Судскиот деловник
---	---

	- Измена и дополнување на Законот за работните односи - Измена и дополнување на Законот за заштита на правата на пациентите - Измени и дополнување на Законот за здравствена заштита - Измена и дополнување на Законот за заштита на децата - Измена и дополнување на Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност - Донесување Закон за родово-базирано насилство - Унапредување на политиките и мерките за економско зајакнување на жените жртви на насилство - Измена на Законот за прекршоци против јавниот ред и мир - Донесување Закон за прекинување бременост
--	--

Член 24 – Телефонски линии за помош Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување нон-стоп (24 часа на ден) бесплатни телефонски линии за помош ширум државата за сите жртви на насилство опфатени со Конвенцијата, кои на повикувачите ќе им даваат совети во доверливост или со должно почитување на нивната анонимност Член 27 - Пријавување Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за охрабрување на секое лице-сведок на извршување на акти на насилство опфатени со Конвенцијата или кое има разумен основ да се сомнева дека може да дојде до извршување на таков акт или дека може да се очекуваат понатамошни акти на насилство, да го пријави тоа до надлежните организации или органи Член 28 – Пријавување од професионалци Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека правилата за доверливост кои ги налага внатрешното право врз одредени професионалци не претставуваат пречка за можноста тие да пријават до надлежните организации или органи, според соодветни услови, доколку имаат разумен основ да се сомневаат дека сериозен акт на насилство опфатен со Конвенцијата бил извршен и понатамошни акти на насилство може да се очекуваат	Изработка на стандарди за давање на специјализирани услуги на жртви на родово-базирано насилство и стандардни оперативни процедури во согласност со ИК
--	---

Поглавје V – Материјално право

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 29 – Граѓански парници и правни лекови Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да им обезбедат на жртвите соодветни граѓански правни лекови против сторителот. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да им обезбедат на жртвите, во согласност со општите принципи на меѓународното право, соодветни граѓански правни лекови против државните органи кои не ја исполниле својата должност за преземање неопходни превентивни или заштитни мерки во рамките на своите овластувања	- целосно усогласено со АП
Член 30 – Обесштетување Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат жртвите да имаат право да бараат обесштетување од сторителите за секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција. Адекватно државно обесштетување се одобрува на оние лица кои се здобиле со тешки телесни повреди или на кои им е нарушено здравјето, доколку штетата не е покриена од други извори како сторителот, осигурувањето или државно финансираните здравствени и социјални резерви. Тоа не ја спречува страната да бара враќање на обесштетувањето од сторителот, се додека се посветува должно внимание за безбедноста на жртвата <u>(став 2 од овој член не се применува- ставена резерва)</u> Мерките преземени во согласност со став 2 обезбедуваат одобрување обештетување во разумен рок	- Донесување Закон за обесштетување на жртвите на кривични дела

Член 31 – Старателство, посети и безбедност 1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека, при определување на старателството и правата на посети на децата, случаите на насилство опфатени со Конвенцијата се земени предвид. 2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека спроведувањето на секое право на посета или на старателство не ги загрозува правата и безбедноста на жртвата или децата Член 32 – Граѓански последици од присилни бракови Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека браковите склучени под присила може да се сметаат за ништовни, да се поништат или разведат без непотребно финансиско или административно оптоварување за жртвата	- Измена и дополнување на Законот за семејство
Член 33 – Психичко насилство Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното однесување кое сериозно го нарушува психичкиот интегритет на некое лице со употреба на присилба или закана се инкриминира Член 34 - Демнење Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното однесување на повторено заканување насочено кон друго лице што предизвикува лицето да се плаши за својата безбедност се инкриминира Член 35 – Физичко насилство	Измени и дополнување на Кривичниот Законик Измена и дополнување на Законот за кривична постапка

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното извршување на дела на физичко насилство врз друго лице се инкриминира Член 36 – Сексуално насилство, вклучувајќи и силување Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување вагинална, анална или орална пенетрација од сексуална природа со кој било телесен дел или предмет во телото на друго лице без негова согласност; б. други акти од сексуална природа со лице без нејзина/негова согласност; в. наведување друго лице да се вклучи во акти од сексуална природа со трето лице без негова согласност. Согласноста мора да е дадена доброволно како резултат на слободната волја на лицето, проценета во контекст на опкружувачките околности. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека одредбите од ставот 1 важат за акти извршени врз поранешни или сегашни сопружници, или партнери утврдени со внатрешното право Член 37 – Присилен брак Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира намерното присилување на возрасен или дете да стапат во брак . Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира намерното намување на возрасен или дете на територијата на некоја Страна или земја која не е земјата каде тие престојуваат со цел да се принудат овој возрасен	
--	--

или дете да стапат во брак Член 38 – Женско генитално осакатување Страните ги преземаат потребните законски или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување: а. отсекување, инфибулација или секое друго осакатување во целост или делумно на големите усни (<i>labia majora</i>), малите усни (<i>labia minora</i>) или клиторисот на жената; б. присилување или наведување на жена да се подведе на некои од дејствијата наведени во точката а; в. поттикнување, присилување или наведување на девојче да се подведе на некои од дејствијата наведени во точката а Член 39 – Присилен абортус и присилна стерилизација Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување: а. вршење абортус врз жена без нејзина претходна информирана согласност; б. вршење операција врз жена без нејзина претходна информирана согласност односно разбирање на постапката чија цел или последица е да се прекине нејзината способност за природна репродукција Член 40 – Сексуално вознемирување Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека секоја форма на несакано вербално, невербално или физичко однесување од сексуална природа со цел или последица повреда на достоинството на лицето, особено кога се создава заплашувачка, непријателска, деградирачка, понижувачка или навредлива средина, е предмет на кривична или друга законска санкција Член 41 – Помагање или поттикнување и обид Страните ги преземаат потребните законодавни или	
--	--

други мерки за да го утврдат како кривично дело, кога се врши намерно, помагањето или поттикнувањето да се изврши кривично дело утврдено во согласност со членовите 33, 34, 35, 36, 37, 38.а и 39 од Конвенцијата. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да го утврдат како кривично дело, кога се врши намерно, обидот за вршење на кривичните дела утврдени во согласност со членовите 35, 36, 37, 38.а и 39 од Конвенцијата Неприфатливо оправдување за кривични дела, вклучително на кривични дела извршени во името на таканаречената „чест“ Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека во кривичните постапки кои се покренати заради извршување на секој од актите на насилство опфатени со Конвенцијата, културата, обичајот, религијата, традицијата или таканаречената „чест“ не смее да се прифати како оправдување за таквите акти. Тука особено спаѓаат тврдењата дека жртвата ги прекршила културните, верските, општествените или традиционалните норми или обичаи на соодветно однесување. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека поттикнувањето дете да изврши кој било од актите предвидени во ставот 1 не ја намалува кривичната одговорност на лицето кое поттикнува за извршеното дело Член 43 – Важење на кривичните дела Кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција важат без оглед на природата на односот меѓу жртвата и сторителот Член 44 - Надлежност	
---	--

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност за секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, кога делото е извршено: - на нивна територија; или - на брод што плови под знамето на Страната; или - на воздухоплов регистриран според законите на Страната; или - од страна на некој од нивните државјани; или - од лице кое вообичаено престојува на територијата на Страната. Страните настојуваат да ги преземат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност врз секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција кога делото е извршен врз некој од нивните државјани или врз лице кое вообичаено престојува на нивна територија. Заради гонење за кривичните дела утврдени во согласност со членовите 36,37,38 и 39 од оваа Конвенција, Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека нивната надлежност не е подредена на условот актите да бидат инкриминирани на територијата каде што биле извршени <u>(член 44 став 3 не се применува – ставена е резерва)</u> Заради гонење за кривичните дела утврдени во согласност со членовите 36, 37,38 и 39 од оваа Конвенција, Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека нивната надлежност во однос на точките г и д на ставот 1 не е подредена на условот дека гонењето може да отпочне само по пријавување на кривичното дело од страна на жртвата или по доставување информација од страна на државата каде што кривичното	
---	--

дело било извршено. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност врз кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција, во случаи кога наводниот сторител е присутен на нивна територија, а тие не го екстрадираат во друга Страна, исклучиво врз основа на нејзиното/неговото државјанство. Кога повеќе од една Страна тврди дека има надлежност врз наводното кривично дело утврден во согласност со оваа Конвенција, вклучените Страни, кога тоа е потребно се консултираат меѓусебно со цел да определат која е најсоодветната јурисдикција за кривично гонење. Без да ги доведува во прашање општите правила на меѓународното право, оваа Конвенција не исклучува никаква кривична надлежност што Страната ја спроведува во согласност со своето внатрешно право. Член 45 – Санкции и мерки Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција се казниви со делотворни, сразмерни и санкции кои одвраќаат од вршење на кривични дела, земајќи ја предвид нивната сериозност. Ваквите санкции вклучуваат, кога е потребно, пресуди што вклучуваат лишување од слобода, а кое може да покрене екстрадиција. Страните може да усвојат други мерки во врска со сторителите, како што е: - следење или надзор на осудените лица - одземање на родителските права ако е тоа во најдобар интерес на детето, што може да вклучува дека сигурноста на жртвата да не може да се гарантира на друг начин.	
--	--

Член 46 – Отежнителни околности Страните ги преземаат потребни законодавни или други мерки за да обезбедат следниве околности, доколку веќе не претставуваат дел од составните елементи на кривичното дело, да може, во согласност со релевантните одредби на националното законодавство, да се сметаат како отежнителни околности при одредувањето на санкцијата во однос на кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција: кривичното дело е извршено врз поранешен или сегашен сопружник односно партнер во согласност со националното законодавство, од страна на член на семејството, лице кое живее заедно со жртвата или лице кое го злоупотребило својот авторитет ; б. кривичното дело, односно сродните дела биле повторувани; в. кривичното дело е извршено врз лице кое било ранливо заради определени околности; г. кривичното дело е извршено врз или во присуство на дете; д. кривичното дело е извршено од двајца или повеќе луѓе што постапувале заедно; ѓ. на кривичното дело му претходело или е извршено со екстремно ниво на насилство; е. кривичното дело е извршено со употреба или закана од оружје; ж. кривичното дело резултирало со тешка физичка или психичка последица за жртвата; з. сторителот бил претходно осудуван за дела од слична природа Член 47 – Пресуди во друга држава	
--	--

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да предвидат можност при одредување на казната да се земат предвид конечните пресуди донесени од друга Страна во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција Член 48 - Забрана на задолжителни постапки за алтернативно решавање спорови или изрекување пресуди Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за забрана на задолжителни постапки за алтернативно решавање спорови, вклучувајќи и медијација и помирување, во однос на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека ако е изречено плаќање глоба, да се земе предвид способноста на сторителот да ги исполни своите финансиски обврски кон жртвата	
--	--

Поглавје VI – Истрага, гонење, процесно право и заштитни мерки

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 49 – Општи обврски Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека истрагите и судските постапки во врска со сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата се спроведуваат без непотребно одлагање, истовремено земејќи ги предвид правата на жртвата во сите фази на кривичната постапка. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки, во согласност со основните принципи на човековите права и имајќи го предвид разбирањето на насилството од родова	Измени и дополнување на Кривичниот Законик Измена и дополнување на Законот за кривична постапка

перспектива, за да обезбедат ефективна истрага и гонење за кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција

Член 53 – Мерки за забрана на приближување или заштита

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека соодветни мерки на забрана на приближување или за заштита им се достапни на жртвите на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата.

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека мерките за забрана на приближување и за заштита споменати во ставот 1:

се достапни за непосредна заштита и без непотребни финансиски или административни товари врз жртвата;

се издаваат за определен период или сè додека не се изменат или не се отповикаат;

кога е потребно, се издаваат на ex parte основа со непосредна дејство;

се достапни без оглед или како дополнение на други правни постапки;

може да се изрекуваат во последователни правни постапки.

3. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека прекршувањето на мерките за забрана на приближување и за заштита изречени во согласност со ставот 1 ќе бидат предмет на кривични или други санкции кои се ефективни, сразмерни и кои одвраќаат од вршење на

кривични дела

Член 54 – Истраги и докази

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека доказите за сексуалната историја и однесување на жртвата во граѓански и кривични постапки ќе бидат дозволени само доколку тоа е релевантно и неопходно

Член 55 - Постапки ex parte и ex officio

Страните обезбедуваат дека истрагите или гонењето за кривични дела утврдени во согласност со членовите 35,36,37,38 и 39 , од оваа Конвенција нема да зависат целосно од пријава или тужба поднесена од жртвата ако кривичното дело било извршено целосно или делумно на нивна територија, и постапките да може да продолжат дури и ако жртвата ја повлекла својата изјава или пријава (член 55 став 1 не се примеува, ставена е резерва)

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат, во согласност со условите предвидени со нивното внатрешно право, можност за владини и невладини организации и советници за домашно насилство да им помагаат и/или да ги поддржуваат жртвите, на нивно барање, во текот на истрагите и судските постапки во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција

Член 56 – Мерки на заштита

1.Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да ги заштитат правата и

интересите на жртвите, вклучувајќи ги и нивните посебни потреби како сведоци, во сите фази од истрагите и судските постапки, а особено преку: а. обезбедување на нивната безбедност, како и на безбедноста на нивните семејства и сведоците во нивно име, од заплашување, одмазда и повторена виктимизација; б. обезбедување информирање на жртвите, барем во случаи кога жртвите и семејството може да се во опасност, за бегство на сторителот односно привремено или трајно ослободување; в. информирање на жртвите, во согласност со условите предвидени со внатрешното право, за нивните права и услугите што им се на располагање, последователните активности во врска со нивната жалба, обвинението, општото напредување на истрагата или постапката, и нивната улога во нив, како и за исходот на нивните случаи; г. овозможување на жртвите, на начин и во согласност со процесните правила на внатрешното право, да бидат ислушани, да достават докази и да ги презентираат нивните гледишта, потреби и интереси, непосредно или преку посредник, и дека ќе се земат предвид; д. обезбедување на жртвите со соодветни служби за поддршка така што нивните права и интереси уредно да се презентираат и да се земат предвид; ѓ. обезбедување усвојување на мерки за заштита на приватноста и угледот на жртвата; е. обезбедување, кога е можно, да се избегнува контактот меѓу жртвите и сторителите во суд и во просториите на органите за спроведување на	
---	--

законот; ж. обезбедување на жртвите со независни и стручни преведувачи, кога жртвите се странки во постапката односно кога приложуваат докази; з. овозможување на жртвата да сведочи, според правилата предвидени во внатрешното право, во судница без да биде присутна односно барем без присуство на обвинетиот, секако преку употреба на соодветни комуникациски технологии, таму каде што се достапни. 2. Не дете-жртва и сведок на насилство врз жените и домашно насилство им се пружаат, кога е соодветно, специјални мерки на заштита, земајќи ги предвид најдобрите интереси на детето Член 58 - Застареност Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека застарувањето за покренување каква било правна постапка во врска со кривичните дела утврдени со членовите 36,37,38 и 39, од оваа Конвенција, да трае доволно долго и сразмерно на тежината на кривичното дело кое е во прашање, за да да овозможи ефикасно отпочнувањепокренување на постапката откако жртвата станала полнолетна	
Член 50 - Непосредна реакција, превенција и заштита Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи за спроведување на законот реагираат на сите форми на насилството опфатени со Конвенцијата веднаш и соодветно преку нудење адекватна и непосредна заштита на жртвите. Страните ги преземаат потребните	Ќе се утврди во сите предвидени закони за измена

законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи за спроведување на законот се ангажираат веднаш и соодветно во превенцијата и заштитата од сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи и употреба на превентивни оперативни мерки и собирање докази	
Член 51 – Проценка на ризикот и управување со ризикот Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека сите релевантни органи спроведуваат проценка на ризикот од смртоносност, сериозност на ситуацијата и на ризикот од повторување на насилството, со цел управување со ризикот и доколку е потребно да се обезбеди координирана безбедност и поддршка. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека проценката од ставот 1 го зема предвид, во сите фази на истрагата и примената на заштитни мерки, фактот дека сторителите на актите на насилство опфатени со Конвенцијата поседуваат односно имаат пристап до огнено оружје Член 52 - Итни мерки на заштита Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи имаат овластување да му наредат, во ситуации на непосредна опасност, на сторителот на домашно насилство да го напушти живеалиштето на жртвата или на лицето изложено на ризик за доволен временски период и	Измена и дополнување на Законот за полиција

да му забранат на сторителот да влегува во живеалиштето или да контактира со жртвата или со лицето изложено на ризик. Мерките преземени во согласност со овој член ставаат приоритет врз безбедноста на жртвите или на лицата изложени на ризик	
Член 57 – Правна помош Страните го обезбедуваат правото на правен совет и бесплатна правна помош за жртвите според условите предвидени со нивното внатрешно право	Измена и дополнување на Закон за бесплатна правна помош

Поглавје VII – Миграција и азил

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
<u>Член 59 – Статус на престој</u> <u>- не се применува овој член, ставена е резерва.</u>	
Член 60 – Родово засновани барања за азил Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат родово заснованото насилство врз жените да може да се препознава како форма на прогонување во рамките на значењето на членот 1 А (2) од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и како форма на сериозна загрозување кое бара комплементарна/супсидијарна заштита. Страните обезбедуваат дека родово чувствително толкување се дава за секој од основите во Конвенцијата и дека кога е утврдено дека стравот од прогонување се однесува на еден или повеќе основи, на барателите да им се одобрува статус на бегалци во согласност со	

применливите релевантни инструменти. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да развијат родово чувствителни постапки на прием и услуги на поддршка за барателите на азил, како и родово чувствителни упатства и родово чувствителни постапки за азил, вклучувајќи и определување бегалски статус и барање за меѓународна заштита Член 61 – Забрана за протерување односно враќање (non-refoulement) Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за почитување на принципот на забрана за протерување односно враќање (non-refoulement) во согласност со постоечките обврски според меѓународното право. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на насилство врз жените на кои им е потребна заштита, без оглед на нивниот статус односно престој, нема под ниту еден услов да бидат вратени во ниту една земја во која нивниот живот би бил во ризик или каде што би можеле да бидат подложени на мачење или нехуман односно деградирачки третман или казнување	
--	--

Поглавје VIII – Меѓународна соработка

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 62 – Општи принципи Страните меѓусебно соработуваат, во согласност со одредбите од оваа Конвенција и преку примена на релевантни важечки	Ќе се уреди со Деловникот за работа на Националното координативно тело за РБН и

меѓународни и регионални инструменти за соработка во граѓански и кривични предмети, како и договори постигнати врз основа на истоветно или реципрочно законодавство и внатрешни закони, до најширокиот можен степен, заради: а. спречување, борба и гонење на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата; б. заштитување и обезбедување помош на жртвите; истраги или постаки во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција; извршување релевантни граѓански и кривични пресуди изречени од судските власти на Страните, вклучувајќи и мерки за заштита. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција и извршено на територијата на некоја Страна која не е територијата каде тие престојуваат, може да поднесат жалба пред надлежните органи на својата држава на престој. Ако Страната што дава взаемна правна помош во кривични предмети, екстрадиција или барања за извршување на граѓански и кривични пресуди на друга Страна на оваа Конвенција кое е условено од постоење на договор, добие барање за правна помош или екстрадиција од Страна со која таа не склучила таков договор, таа може да ја смета	домашно (семејно) насилство
--	------------------------------------

оваа Конвенција како правен основ за взаемна правна помош во кривични предмети, екстрадиција или извршување на граѓански или кривични пресуди на другата Страна во однос на кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција. Страните настојуваат да ги интегрираат, кога тоа е соодветно, превенцијата и борбата против насилство врз жените и домашно насилство во програми за помош на развојот во корист на трети држави, вклучувајќи и преку влегување во билатерални и мултилатерални договори со трети држави со цел олеснување на заштитата на жртвите во согласност со членот 18, став 5. Член 63 – Мерки кои се однесуваат на лица изложени на ризик Кога некоја Страна, врз основа на информациите што ги има на располагање, има разумен основ да се сомнева дека некое лице е изложено на непосреден ризик да биде подложено на кој било од актите на насилство наведени во членовите 36,37,38 и 39 од оваа Конвенција на територијата на друга Страна, Страната што ги има информациите се поттикнува без одлагање да ги пренесе информациите на другата Страна заради обезбедување да се преземат соодветни мерки на заштита. Кога е применливо, овие информации вклучуваат детали за постојните мерки на заштита на лицето изложено на ризик.	
--	--

Член 64 - Информирање Замолената Страна веднаш ја информира Страната-молител за конечниот резултат од дејствието преземено според ова Поглавје. Замолената Страна, исто така, веднаш ја информира Страната-молител за какви било околности кои оневозможуваат извршување на бараното дејствие или кои веројатно значително ќе го одложат Страната може, во границите на своето внатрешно право, без претходно барање, да упати до друга Страна информации добиени во рамките на своите истраги, кога смета дека обелоденувањето на тие информации може да и помогне на Страната-примател да спречи кривични дела утврдени во согласност со оваа Конвенција, или при покренување или спроведување истраги или постапки во врска со тие кривични дела, или дека може да доведе до барање за соработка од таа Страна според ова Поглавје. Страната што добива информации во согласност со ставот 2 ги доставува тие информации до своите надлежни органи за да може да се покрене постапка доколку тие се сметаат за соодветни, или за да може овие информации да се земат предвид во релевантни граѓански и кривични постапки. Член 65 – Заштита на податоци	
---	--

Личните податоци се чуваат и користат во согласност со обврските преземени од Страните кои произлегуваат од Конвенцијата за заштита на лицата во врска со автоматската обработка на лични податоци (ETS No. 108)	
* забелешка: Членовите од 66 до 71 го уредуваат работењето на GREVIO како тело, можноста за ставање а резерви, откажување од конвенцијата, надзорот врз имплементацијата на конвенцијата од страна на Совет на Европа.	

Поглавје IX – Механизам за следење

Член од Конвенцијата	Усогласеност со Акцискиот план
Член 70 – Парламентарна вклученост во следењето 1. Националните парламенти се повикани да учествуваат во следењето на мерките преземени за спроведување на оваа Конвенција	Собранието на РМ е вклучено во следење на спроведувањето на акцискиот план и обврските на државата по ратификацијата на ИК.